

**МАСОФАВИЙ ТАЪЛИМ ЖАРАЁНИДА ЎҚИТУВЧИЛАР
АХБОРОТ-КОММУНИКАТИВ КОМПЕТЕНТЛИГИНИ
ТАКОМИЛЛАШТИРИШНИНГ МОЎЖИЯТИ ВА МУАММОЛАРИ.**

Xurramov Anvar Xudayshukurovich

Oriental universiteti, "Aniq fanlar" kafedrasida katta o'qituvchisi,
mustaqil izlanuvchi

Аннотация: Ушбу мақолада о'қитувчиларнинг ахборот-коммуникатив компетентсиясини ривожлантиришнинг ба'зи педагогик жиҳатлари андрологик, фаоллик ва о'зига хослик нуқтаи назаридан кўриб чиқилади. Малака ошириш курсларида малакага асосланган ёндашувлар, бунда интерфаол фаолиятда та'лим воситалари муҳим ўрин тутди.

Калит сўзлар: малака ошириш курслари, ахборот-коммуникация компетентсияси, интерактив та'лим воситалари, компетент, масофали ўқитиш.

**СУЩНОСТЬ И ПРОБЛЕМЫ ПОВЫШЕНИЯ
ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ
ПЕДАГОГОВ В ПРОЦЕССЕ
ДИСТАНЦИОННОГО ОБРАЗОВАНИЯ.**

Хуррамов Анвар Худайшукурович

Старший преподаватель кафедры «Точные науки» Восточного
университета, соискатель-фрилансер

Аннотация: В данной статье рассматриваются некоторые педагогические аспекты развития информационно-коммуникативной компетентности учителей с точки зрения андрологичности, активности и оригинальности. Компетентностные подходы в учебных курсах, в которых важную роль играют средства обучения. интерактивные мероприятия.

Ключевые слова: учебные курсы, информационно-коммуникативная компетентность, интерактивные образовательные средства, компетентность, дистанционное образование.

THE ESSENCE AND PROBLEMS OF IMPROVING THE INFORMATION-COMMUNICATIVE COMPETENCE OF TEACHERS IN THE PROCESS OF DISTANCE EDUCATION.

Khurramov Anvar Khudayshukurovich

Senior teacher of the "Exact Sciences" department of Oriental University, freelance seeker

Abstract: In this article, some pedagogical aspects of the development of information-communicative competence of teachers are considered from the point of view of androgogy, activity and originality. Competency-based approaches in training courses, in which educational tools play an important role in interactive activities.

Keywords: training courses, information and communication competence, interactive educational tools, competent, distance education.

Кириш. Жахонда масофали ўқитиш тизими ривожланишининг муҳим омилларидан бири - ер юзининг кайси худудида яшаётганлигидан катъий назар ҳар бир ўқувчига ихтиёрий таълим муассасасида ўқиш имконияти мавжудлигидир.

Масофали ўқитиш - ўқитувчи билан ўқувчининг маълум бир масофада жойлашган ҳолда таълим бериш ва таълим олиш тизимидир. Бунда дарё жараёнини компьютерлар, сунъий йўлдош алоқаси. кабель телевидениеси каби воситалар асосида ташкил этиш талаб қилинади.

МУҲОКАМА ВА НАТИЖАЛАР

Ҳозирги ижтимоий-иктисодий шароитда Ўзбекистон таълим тизими олдида турган вазифалардан бири - аҳолининг кенг табақасига сифатли ва тушунарли таълим беришдан иборат. Кузатишлар шуни кўрсатмоқдаки. республикамизда анъанавий таълим тизими уддасидан чиқмайди. таълим хизматига зарурат тугилаётган шахслар контингенти пайдо бўлмоқда. Булар каторига қуйидагиларни киритиш мумкин:

- ОТМлари марказлардан узокда жойлашган мамлакатимизнинг бориш кийин бўлган ва чекка худудларида истикомат килувчи турли ёшдаги шахслар; - янги билим ёки иккинчи таълим олишга хошиш билдирган кишилар;

- ОТМга киришга тайёрлайдиган таълим хизматларидан фойдаланувчиларнинг кенг контингенти:

- анъанавий таълим тизимидан фойдаланиш имконияти чегараланганлигидан. ўқишни иш билан бирлаштира олмаган ва бошка махсус шахслар (кишлокда яшайдиганлар, спортчилар, посбонлар, кўчманчилар ва хоказо) бўлганлиги учун таълим хизматларини ола олмайдиган контингент;

- Ўзбекистон курулли кучлари сафларида хакикий хизмат килаётган, шунингдек, зобитлар захирасига бўшатилаётганлар ва уларнинг оила-аъзолари; - стационар шароитда доимий таълим олишга мухтож, лекин тиббий жихатдан чегараланган (ногиронлар, касалхоналарда даволанаётганлар, хомиладорлар, уйда таълим олишга мухтож бўлганлар ва б.) шахслар:

- кайта тайёрлаш ва малака оширишга мухтож турли даражадаги менежерлар, ўқиувчилар ва бошка мутахассислар жамоаси;

- махсус тизим субъектлари (масалан. озодликдан махрум килинганлар ва жазони ўташ муассасаларининг хизматчилари):

- хорижий таълим муассасаларида ўқишга хошиш билдирган шахслар.

Юқорида келтирилган далиллар шуни кўрсатадики. бундай вазиятда жамият учун мавжуд таълим тизимига зид бўлмаган мукобил (альтернатив) таълим олиш шакллари кўллаш зарур. Бу таълим тури Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ва «Таълим тўғрисида»ги Конунда белгиланган таълим олиш хукукини тўла таъминлаши ва инсонпарварлик тамойилига мос келиши лозим. Бундай таълим олиш шакли:

- олий ва таълимнинг барча босқичларидан кенг аҳоли катлами учун уларнинг турар жойи, ёши ва ишидан катъий назар фойдалана олиш имкониятини яратиш. Шу орқали аҳолининг таълим хизматларига, давлатни эса. сифатли тайёрланган мутахассис кадрларга булган талабларини кондириш:

- илгарилаб бораётган ва узлуксиз таълимнинг зарур ҳамда конструктив гоёларини амалга ошириш, меҳнат бозорининг доимий ўзгариб турадиган талабига жавоб бериш; - давлат томонидан молиялаштиришнинг камайишини компенсация қилиш, халқаро интеграцияни кучайтириш, аҳолининг ижтимоий ва касбий ҳимоясини кучайтириш;

- таълим тизими томонидан кўп йиллар мобайнида йигилган билимларни саклаш ва қўпайтириш, ОТМларининг педагогик ва илмий салоҳиятларидан тўлиқ фойдаланиш, янги ахборот технологиялар воситалари (ЯАТВ)дан самарали фойдаланиш ва бошқа катор ижтимоий-иқтисодий масалаларни ҳал қилиш имкониятини бериш керак.

Ҳозирги кунда республикамизда қабул қилинган «Таълим тўғрисида»ги Қонунда таълимнинг уч хил шакли мавжуд. Улар: кундузги, сиртқи ва экстернатдир. Таълимнинг келтирилган ҳар бир шаклининг давлат ва ҳар бир шахс учун ўзига хос қулайлик ва ноқулайлик томонлари бор.

Таълимнинг кундузги шаклининг афзал томонларидан бири - тапабанинг ўқитувчи билан бевосита мулоқот қилиш ва бунда талабапар мукамал билимга эга бўлишидир. Лекин. ушбу таълим шаклининг давлатга қимматга тушаётганлиги унинг ноқулайлигини келтириб чиқаради. Бино ва техник воситаларининг харажатларини ҳисобга олмаган ҳолда ҳам, ўқитувчининг сапоҳияти канчалик юқори бўлса, унга тўланадиган ҳақ шунчалик юқори бўлади. яъни ўқитиш харажати давлатга шунчалик қимматга тушади.

Жаҳон экспертларининг фикрича, ҳозирги кунда жаҳондаги тенденция шундан иборатки, ҳар бир кишидан олий маълумотли бўлиш талаб этилмоқда. Лекин дунё олий таълим муассасаларида фақат 9.3 фоиз ёшлар

ўқийди. Олий маълумот олишни хоҳловчи ёшларнинг барчасини ўқитишга ҳеч бир давлат (хатто, АКШ ёки Россия каби давлатлар)нинг қурби етмаса керак.

Таълимнинг сиртки шаклининг қулайлик томони шундаки, у давлатга жуда арзонга тушади. Лекин ноқулай томони эса, ўқувчилар ўқитувчи билан зарур ҳолларда етарлича мулоқотда бўла олмайдилар. Бу эса, ўз навбатида талабапар томонидан билимларни ўзлаштиришга салбий таъсир кўрсатади.

Худди шундай таълимнинг учинчи шакли бўлган экстернат (мустақил тайёргарлик кўриб, аттестат, диплом ёки бошқа ҳужжат олиш) шаклида ҳам тўхталиш мумкин. Юқоридагилардан келиб чиқиб, шуни таъкидлаш керакки. таълимнинг учала шаклининг вфзал ва ноқулай томонлари мавжуд экан. Уларнинг фақат афзал томонларини ҳисобга оладиган таълим шаклини яратиш мақсадга мувофиқ бўлар эди.

Масофали ўқитиш юқорида санаб ўтилган таълим шакллариининг ижобий томонларини ўзида мужассамлаштирувчи таълим шакли бўлиб аста-секин шаклланиб бормокда.

Юқорида таъкидпаганимиздек. олий таълимнинг вазифаси – талабаларни ахборот-таълим муҳити шароитида бемалол мустақил фаолият кўрсата олишга ўргатиш, шунингдек. узлуксиз равишда мустақил ишлаш шароитини яратиб беришдан иборат. Бундай шароитни таълимнинг масофали ўқитиш шаклида ҳам амалга ошириш мумкин.

Хулоса. Шундай қилиб, таълим тизимида ҳозирги кунгача мавжуд бўлган «Талабаларни бир давлатдан бошқасига кўчиш (анъанавий таълим концепцияси)дан «Таълим ашёларини алмашилиш орқали билимларни тақсимлаш мақсадида кўплаб гоя, билим ва таълим (қониегшияси)»га ўзгармокда.

Мўнинг анъанавий шакли бўлган ўқувчилар билимга эмас, балки билимлар ўқувчиларга харакатланадиган шароитларни оптималлаштириш (макбуллаштириш)га имкон беради.

REFERENCES

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 19 февралда “Ахборот технологиялари ва коммуникациялари соҳасини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-5349-сон қарори. Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 20.02.2018 й., 06/18/5349/0792-сон
2. Абдуқодиров А.А, Пардаев А.Х. Масофали ўқитиш назарияси ва амалиёти. –Т.: Фан, 2009. –145 б.
3. Джураев Р.Х., Цой М.Н., Данияров Б.Х., Гайер Т.В. Интерактивный комплекс в образовательном процессе: Монография. –Т.: Шарк, 2011. – 267 с.
4. Жидко С.Ю. Образовательный потенциал информационной технологии как высокой педагогической технологии информационного общества. – М.: Академия, 2000. – 120 с.